

monium ex Jure Canonico non pauca habet. 84. & seq. Nihil autem ex Jure Civili. 86. & seq. Nisi quoad accessoria. 88. & seq.

§. I.

Quid Matrimonium ex Jure Naturæ habeat?

74 **R**igo Matrimonii, quatenus est contractus, non immerito refertur ad Jus Naturæ, seu potius ad Authorem Naturæ: posteaquam enim natura rationalis cum mortalitate simul & perpetuitate creata fuit; inventum est Matrimonium, seu medium & feminarium, per quod natura rationalis de sæculo in seculo propagatur. Clericat. de Sacram. Matrim. dec. 1. n. 5.

75 Nolim verò pluribus cum Bosco de Matrim. disp. 11. sect. 9. conclus. 1. à n. 14. disputare: num Matrimonium sub præcepto fuerit institutum? Sufficit enim, quòd præceptum illud, si quod fuerit, singulos saltem de facto non obliget, prout ostensum in Lib. 1. tract. de

76 Jure Leg. cap. 2. n. 116. Unde laudabiliter & meritorie facit, qui, sepositò Matrimonio, vitam cælibem amplectitur: nam, ut dixit Apostolus 1. Corin. 7. v. 7. volo vos omnes esse, sicut me ipsum: sed unusquisque proprium donum habet ex DEO: alius quidem sic, alius verò sic. Dico autem non nupti & viduis: bonum est illis, si sic permaneant, sicut & ego. Et rursus v. 25. de

§. II.

Quid Matrimonium habeat ex Jure Divino?

80 **R**igo Matrimonii, quatenus est Sacramentum, Juri Divino, seu DEO terz. Opt. tanquam Authori supernaturali, unice tribuenda est: sicut enim reliqua Sacramenta, sic etiam Matrimonium instituit, & quidem in Lege nova, veluti constat ex Concil. Florent. in Decreto Eug. & Trid. sess. 7. de Sacram. in gen. can. 1. & sess. 24. de Matrim. can. 1. Latissime Bosco de Matrim. disp. 11. sect. 4. conclus. 1. per rot.

81 Quandònam verò Matrimonium ad Sacramenti dignitatem à Christo fuerit elevatum in Lege Evangelii; utrum in Nuptiis in Cana Galilæe, de quibus in cap. 2. Joann. an verò post passionem, quando seipsum præbuit vi-

§. III.

Quid Matrimonium habeat ex Jure Humano?

83 **M**atrimonium ex Jure Humano Canonico quoad determinationem, formam, solennitatem, ac impedimenta contractus; nec non quoad cognitionem & jurisdictionem quamplurima habet, ut liquet ex Concil. Trid. d. sess. 24. de Matrim. can. 3. 7. 8. 849. 11.

Ex Jure Civili verò quoad memorata capita nihil petere licet, præterquam si Leges illius à Jure Canonico tacite sint receptæ: cum enim Matrimonium, ut antea dictum, sit Sacramentum, & res sacra, pertinet

Valent Leges Civiles panales, quæ versantur circa Matrimonium prohibita. 90. Cætera sunt in-

Valent Leges Civiles panales, quæ versantur circa Matrimonium prohibita. 90. Cætera sunt in-

Virginibus autem præceptum Domini non habeat consilium autem de, tanquam misericordiam consequens à Domino, ut sim fidelis. Et iterum v. 38. igitur & qui Matrimonio jungit virginem suam, bene facit, & qui non jungit, melius facit. Dilceatur etiam: an, si contingeret, ut omnes Laici moriantur, Religiosi vel Clerici, ad cælibatum per solenne votum castitatis adstricti, deberent vacare Matrimonio? Et quidem Sanchez lib. 2. disp. 3. n. 4. existimat, obligationem de propaganda gente humana prævalere obligationi de servanda castitate, Pontius autem de Matrim. lib. 1. cap. 4. n. 11. 78 arbitratur, in tali circumstantia prudenter supponi posse, quòd inest finis ac terminus mundi; proindeque obligationem propagandæ humanitatis cessare.

At quia hæc disceptatio movetur de casu, qui nostris temporibus in tanta hominum multitudine nec accidit, nec accidet: illius resolutionem alii, qui tempore eventus in vivis erunt, relinquo, meque ad utiliora converto.

vum in multis argumentis, per dies 40. apparenti Apostolus, & loquens de Regno DEI, veluti Actor. 17. v. 3. refertur; an autem apud Math. 19. ubi dixit: quod DEUS conjunxit, homo non separet? Ambigitur. Crederem, postremò locò 82 & tempore Matrimonium ad Sacramentalem prærogativam ascendisse: nam, ex quo Christus ibidem sustulit libellum repudii, ac insolubilitatem Matrimonii novò vinculo stabilivit, rationem Sacramenti publicavit, ac conjuges, quos à DEO per Sacramenti solum conjunctos asseruit, separari posse negavit. Sanchez de Matrim. lib. 2. disp. 4. num. 5. Bosco cit. conclus. 1. num. 75. Wiestner ad b. t. num. 151.

ad forum, & jurisdictionem Ecclesiæ, nec subijacet foro, & jurisdictioni Seculari. Indeg. in Concil. Trid. cit. l. can. 12. decernitur: si quis dixerit, causas Matrimoniales non spectare ad Judices Ecclesiasticos, anathema sit. Vid. in Lib. II. tract. de Judiciis cap. 4. à n. 24.

Quoad ea tamen, quæ Matrimonio sunt accessoria, dotem v. g. donationem propter nuptias &c. sicut & illa, quæ accedunt ad Sponsalia, v. g. arthas, sponsalium largitatem &c. vel maxime attenditur dispositio Ju-

Quid Matrimonium habeat ex Jure Humano?

87 **T**ris Civilis P. König b. r. n. 93. Sunt enim objecta temporalia, nec pertinent ad forum Ecclesiasticum, nisi questio de illis incidenter moveatur, prout legendum erit in cit. tract. de Judic. cap. 4. num. 32.

88 Valentne Leges aut statuta Principum Sæcularium, quæ poenas decernunt circa personas, Matrimonium contrahentes? Non est arduum decernere. Valent liquidem, si coadjuvent Leges Ecclesiasticas, quibus Matrimonia vel prohibentur, vel irritantur; non valent, si versentur circa Matrimonia, quæ

Legibus Ecclesiasticis prohibita vel irritata non sunt. Ratio prioris conclusi est, quia non excedit limites Potestatis Sæcularis, in transgressores Legum Ecclesiasticarum poenas & supplicia statuere; cum etiam in violatores Juris Naturalis & Divini possint animadvertere. Ratio posterioris est: quia, quòd dum actus ex regulis Ecclesiasticis & SS. Canonibus licitus esse supponitur, indignationem & vindictam Principis Sæcularis non reformidat. Vid. Cardinalis de Luca ad Concilium Tridentinum disp. 26. n. 35. & seqq.

CAPUT II.

De Subjecto, Materia, & Forma Matrimonii.

Perspiciam Matrimonii naturam, varietatem, & origine, justò ordine perspicimus Subjectum seu personas, Matrimonium contrahentes; adjungimus Materiam, & Formam, tam essentialem, quàm accidentalem, connectimus,

SECTIO I.

De Subjecto, seu Personis, Matrimonium contrahentibus:

SUMMARIUM.

1. & seqq. Ministri Matrimonii sunt persona contrahentes. 4. & seqq. Solvitur objectio. 7. Persona, quæ possunt contrahere Sponsalia, possunt contrahere Matrimonium. 8. & seqq. Persona, quæ falsa putant, impedimentum subesse, plerumque valide contrahunt. 13. & seqq. Parentes nomine liberorum rectè secundum aliquos contrahunt Matrimonium. 14. & seqq.

Contrarius est verus. 17. Non requiritur consensus parentum de valore. 18. Matrimonium potest contrahi per procuratorem. 19. & seq. Etiam post Concilium Tridentinum. 21. & seqq. Satisfit nonnullis objectionibus. 26. & seqq. Matrimonium, per Procuratorem contrahendum, est Sacramentum. 29. & seqq. Removetur Infantia.

§. I.

Quis possit Matrimonium contrahere?

1 **S**ubjectum Matrimonii diximus esse personas contrahentes, quæ etiam ministri Sacramenti nuncupantur, uti recepta hodie sententia contra Canum, Seribonium, & Sylvium docet cum Sanchez lib. 2. disp. 6. num. 2. Bosco sect. 4. concl. 4. per rot. Clericat. de Sacram. Matrim. dec. 6. à num. 8. Cum enim persone contrahentes ponant materiam & formam, tradendò & consentiendò in jus mutuum in corpora: non minus censentur esse ministri Matrimonii, quàm Sacerdos est minister Baptismi, dum ponit materiam & formam, infantem abluendò, ac verba essentialia proferendò. Cæteròquin, si Sacerdos esset minister Sacramenti, Matrimonium ante Concilium Tridentinum, clandestinè contractum, non habuisset rationem Sacramenti; quod tamen est periculosum asserere, dum ipsum Concilium Tridentinum in sess. 24. de ref. Matrim. cap. 1. Matrimo-

nia clandestina, antehac contracta, censuit esse rata & vera Matrimonia, cujusmodi sunt illa, quæ rationem Sacramenti connexam habent ex cap. quanto 7. de Divor. Nec obest, quòd in eodem Concilio d. cap. 1. Parochus, assistens Matrimonio, jubetur pronuntiare: Ego vos in Matrimonio conjungo, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti &c. Præterquam enim, quòd ista jussio in Concilio non sit essentialis aut absoluta, sed ceremonialis & alternativa, dum Parochus vel citatam formulam assumere, vel alii sui verbis jubetur; insuper illa formula non habet alium sensum, quàm hunc: declaro vos legitime conjunctos, ac nomine Ecclesiæ conjunctionem vestram, tanquam in facie Ecclesiæ factam, approbo. Cæterum persone, Matrimonium contrahentes, debent esse habiles eodem serè modo, quòd debent esse habiles persone, volentes

tes contrahere Sponsalia, de quibus in *rr. 1. cap. 2. sess. 1. per tot.* Quodsi personae, de se habiles, Matrimonium de facto contrahant, erroneè tamen existimant, se propter impedimentum aliquod inhabiles esse: multum inter se DD. altercantur, an Matrimonium tale valeat? Affirmant Covarruv. in *4. Decretal. p. 2. cap. 3. §. 7. n. 3.* Gutierrez de *Matrim. cap. 47. n. 1.* Sanchez lib. 2. *disp. 33. n. 2.* Negant Panormitan. ad *cap. cum in Apostolica 18. h. t. num. 6.* Joannes Andreas, & alii apud *cit. Sanchez num. 1.* Distingunt Pontius de *Matrim. lib. 4. cap. 23. à num. 1.* Bosco *sess. 7. concl. 3. num. 119.* P. König ad *b. 1. num. 98.* ac, si contrahentes absolute contrahant, negant valorem Matrimonii; admittunt verò, si ita sint constituti, ut

Matrimonium omni meliori modo contrahere velint. Quam distinctionem ego quoque non repudio, licet plerumque contrahentes eà intentione constitutos arbitrer. Ratio est: quia, si contrahentes, quantum est ex sua persona, Matrimonium efficaciter intendant contrahere pro casu, quò putant, id moraliter non esse possibile; multò efficacius intendunt contrahere pro casu, quò constat, impedimentum nullum subesse: ducuntur enim tantà affectione ad Matrimonium, ut velint illud contrahere omni modo possibili & impossibili; & licet affectio contrahendi modo impossibili reipsà non sit efficax, est tamen efficax affectio altera, & in priori implicitè & interpretativè inclusa, contrahendi modo possibili.

§. II.

Possintne parentes nomine liberorum contrahere Matrimonium?

12 Sententia affirmativa per multis placet, in specie Covarruvie in *4. Decret. p. 2. cap. 4. in pr. num. 7.* Sanchez de *Matrim. lib. 1. disp. 23. num. 7.* Bosco *sess. 3. concl. 6. num. 210.* Cuius principale fundamentum eruitur ex paritate cum Sponsalibus, quæ parentes nomine liberorum, citra speciale mandatum ipsorum, contrahere possunt, ita ut, si liberi expressè vel tacite consentiant, obligentur ex deductis in *trac. 1. cap. 2. à n. 38.* Idem itaque concludendum de Matrimonio: cum vera disparitas inter Matrimonium & Sponsalia hoc in passu nequeat assignari.

14 Sententiam negativam, pro qua Sanchez *cit. l. num. 6.* citat Sotum, Henriquez, Ledesmam, & alios, probabiliorum iudicat Pontius de *Matrim. l. 2. cap. 1. n. 3.* Ratio est: quia, quòd parentes pro liberis, sine mandato, possint contrahere Sponsalia, est aliquid singulare, & exorbitans à Jure Communi. Ergo juxta *cap. qua à Jure 28. de R. J. in 6.* hæc facultas in consequentiam non est trahenda, &

ad Matrimonium extendenda; præsertim cum Matrimonium inter & Sponsalia non sit modica disparitas, dum Sponsalia non inducunt vinculum insolubile, sicut Matrimonium; ac propterea non tantum inferunt præjudicium, quantum inferunt Matrimonium. Hæc 16 que sententia, quæ & mihi probabilior est, à P. König *b. t. num. 100.* maxime suadetur in locis, ubi Concilium Tridentinum in usu est: tunc enim, cum sponsus & sponsa consensum exprimere debeant coram Parocho & Testibus, consensus tacitus liberorum vix sufficere potest.

Cætera, quæ in *cit. trac. 1. cap. 2. à num. 55. 17* dicta sunt de consensu vel consilio parentum, à liberis in sponsalium contractu expetendò, à fortiori debent intelligi de Matrimonio: nam sancta Synodus Tridentina in *sæpe cit. sess. 24. de Matrim. ref. cap. 1.* anathemate damnat illos, qui falso affirmant, Matrimonia, à filiiis familias sine consensu parentum contrahita, irrita esse, & parentes ea rata vel irrita facere posse.

§. III.

Utrum & quomodo Matrimonium possit contrahi per Procuratorem?

18 Matrimonium per Procuratorem contrahi posse, si is speciale mandatum, non revocatum, habeat de certa persona, dicitur fere constitutum est in *cap. ult. de Procurator. in 6.* & colligitur ex dictis in *rr. 1. cap. 2. à n. 78.* Cardinalis de Luca ad Concil. Trident. *disp. 26. num. 29. & seqq.* Idque etiam post Concilium Tridentinum obtinere, praxis notoria demonstrat: quandoquidem non solum Augustissimus Imperator Josephus gloriosissimæ memoriæ, sed etiam modernus Augustissimus, & Invidiosissimus Imperator CAROLUS per Legatos, speciali mandato instructos, Serenissima conjugia celebrarunt. Itaque tenent Sanchez de *Matrimonio lib. 2. disp. 11. num. 20.* Gutierrez de *Matrim. cap. 43. num. 10.* Bosco *sess. 6. concl. 1. n. 17.* P. König *b. t. num. 101.*

Nec obstat I. quòd in eodem Concil. *d. sess. 21. 24. cap. 1.* præcipiatur, ut Parochus, muliere & viro interrogatis, & eorum mutuo consensu intellecto, dicat: *Ego vos in Matrimonium conjungo.* Nam, ut memoratum in *num. 5. 22* hæc verba non sunt essentialia, vel necessaria, sed ceremonialis & libera; & si forent essentialia vel necessaria, nihilominus verificarentur, & referrent hunc sensum: ego vos, nomine procuratorio comparentes, conjungo; vel ego vos Procuratores, quatenus representatis vestros principales, conjungo: sicut enim vulgata habet regula, quod per alium quis facit, per se ipsum facere censetur. *cap. qui facit 72. de R. J. in 6.*

Nec obstat II. quòd Concil. *cit. l. præscri- 23* perit novam Matrimonii formam, quæ per æquivalentem aut æquipollentem suppleri, adeò

ad eò Procuratoris ministerio compensari nequit. Præscripsit enim formam ex parte actus vel objecti, requirendò presentiam Parochi & Testium, quæ per æquivalentem aut æquipollentem suppleri vel compensari nequit; non autem præscripsit formam in subjecto seu persona contrahentium, quasi per ministrum & Procuratorem comparere non possint.

25 Hæcque doctrina procedit, esto Procurator in presentia Parochi & Testium non fuerit constitutus: constitutio quippe Procuratoris non est ipse contractus Matrimonialis, sed mandatum prævium de Matrimonio contrahendo: ergo presentiam Parochi & Testium, quam Trident. pro solo contractu Matrimoniali statuit, non desiderat. Sanchez *d. l. num. 23.*

26 Quæres: utrum Matrimonium, Procuratoris ministerio contractum, sit Sacramentum? Resp. affirmativè. Ratio est: quia in mea sententia, in *cap. 1. à n. 19.* defensâ, Matrimonium contrahi non potest in ratione contractus, quin contrahatur in ratione Sacramenti. Si ergo contractum per Procuratorem habeat rationem contractus, habet etiam rationem Sacramenti. Confirmatur I. Quando Ecclesia Catholica probat Matrimonium, per Procuratorem contractum, utique supponit, id Matrimonium esse verum & ratum. Atqui Matrimonium, quòd inter fideles est verum & ratum, est Sacramentum per *cap. 28. quanto 7. de Divori. Ergo &c.* Confirmatur II. Juxta communissimam opinionem non licet Matrimonium absque Sacramento contrahere: nam ponere contractum, velut materiam Sacramenti, nec tam Sacramentum velle perficere, grave sacrilegium est.

Ergo, cum Ecclesia Matrimonia, per Procuratorem contracta, censent esse licita, ratio Sacramenti deesse non potest. Et ista sententia est communior, & longè solidior, defenditurque à Covarruv. in *4. Decret. d. p. 2. cap. 4. §. un. num. 5.* Sanchez *cit. l. n. 27.* Bosco *cit. l. num. 18.* P. König *cit. l. P. Wiestner ad tit. de Procurat. num. 34.*

Tota difficultas, quam movent Durandus, 29 Ledesma, & alii apud *cit. Sanchez num. 26.* consistit in eo, quòd reliqua Sacramenta, & inter hæc Sacramentum Pœnitentiæ, quòd imitatur naturam judicii, non admittant procuratorem. Verùm discrimen in prom- 30 ptu est: quia Matrimonium habet annexam qualitatem contractus, ad cuius essentiam nihil aliud requiritur, quam mutuus consensus in traditionem corporum, qui non minus per Procuratorem quam personam principalem explicari potest. Cætera verò Sacramenta, cum contractum non habeant adjunctum, Procuratoris ministerium abhorrent. Et licet iudicium Procuratorem non reprobant; 31 attamen Sacramentum Pœnitentiæ, sicuti non adquatè commensuratur externo iudicio, in quo non potest agere & idem testem, actorem, & reum simul agere: ita in hoc à iudicio declinat, quòd velit pœnitentem personaliter habere præsentem. Accedit, 32 quòd iudicium contentiosum in causis criminalibus, criminaliter intentatis, Procuratorem non ferat, ut constat ex *Lib. II. trac. de Jud. cap. 2. à num. 334.* Cum ergo in iudicium pœnitentiale non cause civiles, sed criminales, in ordine ad pœnam spiritualem, criminaliter ventilentur: mirum non est, quòd Procurator repellatur.

SECTIO II.

De Materia & Forma Essentiali Matrimonii.

SUMMARI A.

33. & seqq. Materia Matrimonii sunt corpora conjungum. 35. & seqq. Explicatur illorum traditio. 39. Forma essentialis consistit in consensu in mutuam traditionem. 40. Debet esse legitimus. 41. De presenti. 42. Exterior manifestatus. 43. Per verba. 44. & seqq. Vel alia signa. 47. & seqq. Dilucidatur cap. 25. h. t. 49. & seqq. Explicatur signa. 51. & seqq. Refertur huc epistola, etiam post Concilium

Tridentinum. 55. & seqq. Consensus conjugum non debet physicè sed tantum moraliter esse simultaneus. 59. & seqq. Exponitur sententia, admittens, consensum, ab uno omnium, suppleri posse, quin alter consensum renovet. 61. & seqq. Exponitur adversa sententia. 63. & seqq. Resp. ad argumenta priora. 65. & seqq. Refertur utraque sententia, negans, & affirmans, quòd, qui sit ab initio consensu, teneatur postea verè consentire.

§. I.

Qualis sit Materia Matrimonii?

33 De materia Matrimonii discrepantia DD. placita exhibet Sanchez *lib. 2. disp. 5.* Canonistis familiarior est opinio, quæ dicit, materiam Matrimonii remotam, tam in ratione contractus, quam in ratione Sacramenti, esse ipsamet corpora conjungum, ad generationem prolis idonea; proximam verò corporum traditionem. König *b. t. num. 102.* P. SCHMIEB JURISPR. CAN. CIV. Tom. III.

Wiestner *ibid. num. 153.* Reverendiss. D. D. Guethrath *Inst. Fur. Can. lib. 2. tit. 11. num. 8.* Sicut enim in contractu permutatis materia remota est res permutanda, & materia proxima est actualis rerum traditio: sic etiam in Matrimonio, in quo jus mutuum in corpora inter conjuges permutatur. Equidem in contractu permutatis, sicut 35 & in

& in contractibus cæteris, in quibus conferitur jus in re, nudò consensu non censetur inducta rerum traditio *l. sicut 1. §. 2. ff. de Rer. permutat. l. traditionibus 20. Cod. de Pall.* Sed aliud est in Matrimonio, ubi traditio corporum, quæ requiritur ad illius essentiam, non potest esse alia, quàm consensualis: utpote cum realis traditio per concubitus ex *cap. 1. num. 48.* non sit de essentia Matrimonii. *37* Adde, quòd etiam in permutatione & aliis

§. II.

Quenam sit Forma essentialis Matrimonii?

39 Antea est opinio diversitas in statuenda Matrimonii forma essentiali, quanta in determinanda illius materia, veluti conspici licet apud Sanchez *cit. disp. 5.* Frequentius autem à Jureperitis assertum reperio, formam essentialem Matrimonii consistere in legitimo consensu maris & femine in mutuum corporum traditionem de præsentibus.

45 Dixi *legitimo.* Qualis ut sit, deliberatus, verus, acceptatus, mutuus, ac signis exterioribus sufficienter manifestatus sit, oportet per textum in *cap. cum locum 14. cap. cum apud 23. cap. una fraternitati 25. cap. tua nos 26. h. t.* Qua in re recapitulanda sunt, quæ dicta habentur de Sponsalibus in *tractat. 1. cap. 3. sect. 2. per tot.*

41 Dixi *de presentibus.* Jam enim in *cit. tract. 1. cap. 1. n. 21.* insinuatum erat, essentialè discrimen inter Matrimonium & Sponsalia in hoc consistui, quòd Matrimonium per consensum de præsentibus requirit actualem corporum traditionem; non item Sponsalia.

42 Quòd verò propositum est in *num. 40.* consensum de præsentibus debere per exteriora signa sufficienter manifestari, extra difficultatem non est. Nam DD. non pauci præcisè verba requirunt, aliis signis non contenti, licet diversimodè mentem suam declarent, prout refert *cit. Sanchez disp. 31. num. 1. & seqq.*

43 Difficultas autem oritur ex *cit. cap. una fraternitati 25. h. t.* ubi S. Pontifex *necessaria*, inquit, *sunt, quantum ad Ecclesiam, verba, consensum experimentia de presentibus;* cujus locutionis hic videtur esse sensus, verba ex præcepto vel constitutione Ecclesiæ esse necessaria.

44 Verùm pro veritate tenendum existimo, ad Matrimonium verba præcisè non desiderari, sed internum consensum per signa qualiacunq; manifestari posse. Card. de Luca ad Concil. Trident. *disc. 26. num. 28.* Covarr. in *4. Decret. p. 2. cap. 4. in pr. num. 1.* Sanchez *cit. l. num. 5. Bosco sect. 4. conclus. 3. num. 129.*

46 Ratio est: tum quia nec in SS. Pagine, nec in SS. Canonibus textus invenitur, quòd Christus Dominus, elevandò Matrimonium ad dignitatem Sacramenti, mutaverit naturam contractus, ad cujus essentiam opus non est, ut consensus exprimat per verba: tum quia

48 *ex cap. 1. n. 67.* Ecclesia quondam permisit Matrimonium præsumptum, atque ex sola copula carnali, post Sponsalia de futuro habi-

contractibus, in quibus transfertur jus in re, non requiritur traditio physica & vera, sed sufficiat juridica & aequipollens v. g. per constitutum, signationem, ostensionem, aut symbolum rei, secundum declarata in *Lib. III. tr. de Jure propriet. cap. 1. num. 86.* Cùm *38* igitur in Matrimonio quoque interveniat, constitutum, signatio, ostensio, vel symbolum rei traditæ; hæc traditio satis erit apposta ad essentiam Matrimonii.

tà, præsumptis Matrimonium de præsentibus, tamen verba non intervenerint. Ad *cit. cap. una fraternitati* Resp. illud, si *47* mature expendatur, ad confirmationem assertæ veritatis plurimum conducere: dum enim S. Pontifex edidit, verba tantum esse necessaria quoad Ecclesiam, denotare voluit, verba tantum ad probationem consensu in foro externo desiderari; & idè, si probatio consensu aliter haberi valeat, locò verborum admitti signa, veluti constat ex subjuncto ibidem exemplo de mutis & surdis, qui, licet internum consensum non verbis sed signis tantummodo manifestare queant, nihilominus à Matrimonio contrahendo non arcentur.

Quenam porò sint signa, consensu inter ni manifestativa, non quidem in individuo determinari, sed in genere quodlibet signum, quod ex Juris dispositione, intentione contrahentium, vel circumstantiis contractus traditionem corporum de præsentibus indicat, sufficere potest. Covarruv. *cit. l. num. 7. & seqq.* Sicut si puella, in præsentia Parochi & Testium de consensu de præsentibus in conjugium, hic & nunc cum Titio contrahendum, requisita, vel annuat capite, vel porrigat Titio manum, aut annulum ejus digitis inserat. P. König ad *h. t. n. 109.*

Ex præcedentibus fuit ulterior sequela, quòd internus consensu de præsentibus etiam per epistolam declarari valeat: nam de contractibus consensualibus non solum in genere patet, quòd consensu per epistolam exprimit valeat *l. consensu 2. §. 2. ff. de O. & A.* sed in specie de contractu Matrimoniali talis expressio comprobatur in *l. mulierem 5. ff. de R. N.* Ergo concludendum est, quòd ratio Sacramenti, Matrimonio superaddita, non impedit, quò minus per epistolam celebretur. Idque non tantum ante, sed etiam post Concilium Tridentinum procedit: sicut enim consensu absentium per Procuratorem, sic etiam per epistolam coram Parochò & Testibus hoc vel simili modò exprimitur. I. siis, quis *3* scribit epistolam ad virginem, significat, se non tantum traditionem sui corporis facere, sed etiam ex nunc in reciprocam traditionem, à virgine faciendam, consentire: nam, si virgo, lectà epistolà coram Parochò & Testibus, consentiat, utriusque consensu de præsentibus in facie Ecclesiæ simultaneè manifestatur.

II. si

II. si sponsa v. g. recipiens epistolam rescribat sponso, se non tantum illius consensum de præsentibus acceptare, sed etiam reprimitere:

tunc enim, si sponsus coram Parochò & Testibus exprimat consensum, expressus est in facie Ecclesiæ. Sanchez *lib. 2. disp. 12. n. 3. & 4.*

§. III.

Quenam ulterius requirantur ad consensum Matrimoniale?

55 DE consensu Matrimoniali, in anteced. §. explanatò, nonnulla adhuc disputanda supersunt. Et quidem

Disputatur I. an consensu utriusque conjugis debeat esse simultaneus? Ratio, quæ disputationem excitat, est paritas, ab aliis Sacramentis deducta: nam in illis requiritur simulata seu coexistentia physica materiæ & formæ.

Quæ tamen ratione non considerata, dicendum est, consensum utriusque conjugis non debere esse simultaneum physicè, sed tantum moraliter, quatenus nempe pars illa, quæ primò consensum manifestat, eum non revocat, donec altera quoque pars consentiat. Covarr. in *4. Decret. p. 2. cap. 4. in it. num. 7.* Sylvest. *Verb. Matrim. 2. q. 6.* Sanchez *lib. 2. disp. 32. n. 3.* Ratio est:

quia contractus reliqui, præcipue consensuales, non requirunt aliam simultatem, quàm moralem: utpote cum inter absentes, per procuratorem, & epistolam celebrari valeant, in quibus casibus utriusque contrahentis consensu non potest aliter quàm moraliter concurrere *l. origo 1. §. 2. ff. de Contrah. empr. l. consensu 2. §. 2. ff. de O. & A.* Ergo etiam contractus Matrimonialis tantummodo requirit simultatem moralem consensu; dum etiam inter absentes, per procuratorem, aut epistolam celebrari potest.

58 Disparitas itaque jam indicata fuit: cum enim cætera Sacramenta non participant rationem contractus; similitate morali, qualis in contractibus aliis sufficit, contenta non sunt.

59 Disputatur II. possitne consensu, ab uno conjugum, tempore contractus Matrimonialis omissus, postea suppleri, tamen alter conjugum, hujus rei non conficius, consensum de novo non ponat? Affirmat cum multis Sanchez *cit. l. n. 9.* ob rationem, ex *n. 7.* 60 quia enim ad Matrimonium non desideratur, ut conjugis utriusque consensu simul & semel eodem ponatur tempore: consequens est, quòd, si unus ex conjugibus ab initio præstitit consensum, & non revocaverit; alter verò postea consensum omissum suppleverit, utriusque consensu eodem tempore moraliter concurrat. Negat Lessius de *J. & F. lib. 2. cap. 41. num. 16.* & alii: quia voluntas conjugis, ab initio verè consentientis, habuit annexam conditionem, si conjux alter etiam consentiat. Ergo, si conjux alter non statim

consentiat, consensu prior evanescit. Ac cedit, quòd, si Matrimonium nulliter sit contractum, consensu ab utroque conjugè sit renovandus, ut docet ipsemet Sanchez *lib. 2. disp. 35. n. 2.* Atqui Matrimonium, in quò tantum unus ex conjugibus de præsentibus consentit, nulliter est contractum: quippe cum ex *num. 33.* mutuus consensu in mutuum corporum traditionem adesse debeat. Ergo &c.

Ad priorem rationem potest responderi, negandò, quòd utriusque conjugis consensu eodem tempore moraliter concurrat, quando unus ab initio verè consentit, & alter sicet, vel nulliter consentiens postea consensum renovat: prior siquidem consensu ex *num. 62.* fuit nullus, nec convaluit, aut convalescere potuit, esto consensu alterius partis post Matrimonium jam contractum supervenerit.

Aliud est de consensu simultaneo, qui reperitur in Matrimonio, inter absentes, per literas aut epistolam contractò: tunc enim Matrimonium adhuc esse in fieri, & in facto esse ponitur ab eo tempore, quò utriusque consensu ex mutua voluntate concurrat. Sed in nostro casu Matrimonium jam supponitur in facto esse: unde, cum deficiat consensu mutuus, neque tunc valet, neque postea valebit.

Disputatur III. an, qui sicet solummodo consensu, postmodum verè & internè teneatur consentire?

Resp. in foro externo non esse dubium, quin, si talis reuenerit in Matrimonio perseverare, propter contrariam præsumptionem ad perverantiam esset compellendus: verò in foro interno diversas esse sententias; & affirmativam quidem ex eo foderi: partim quòd scandalum gravissimum alioquin vix evitari valeat: partim quòd pars decepta patiatur irreparabile damnum, dum, propter decipientis præsumptum consensum, non potest aliud Matrimonium contrahere. Pontius de *Matrim. lib. 2. cap. 5. n. 5.* Licet *67* & negativa non careat sua ratione: quia, tamen pars sicet consentiens ob deceptionem alterius peccaverit, attamen consensu ita positus est nullus, nec consentientem ad nuptias, de novo contrahendas, obligare potest. Sanchez *lib. 2. disp. 11. num. 4. & 5.* Wiestner *h. t. num. 142. & seq. Krimex ibide num. 529.*

SECTIO III.

De Forma accidentalis Matrimonii.

SUMMARIA.

68. & seqq. Matrimonium potest contrahi sub conditione possibili. 72. & seqq. Purificata conditione, non est necessum, ne ponatur novus consensus. 76. & seqq. Si Matrimonium cum duobus sub conditione contrahatur, & conditio, adjecta secundo, prius existat, valet secundum plurimos secundum. 79. & seqq. Contrarium asseritur, & roboratur. 84. & seq. Quando conjuges, pendente conditione, exercent copulam, presumuntur a conditione recedere. 86. & seqq. Aliud est, si conditio sit de presenti vel de praterito. 89. Ante notitiam de eventu talis conditionis copula non est licita. 90. & seqq. Refertur sententia, qua non requirit presentiam Parochi & testium pro eo tempore, quo ponitur conditio. 93. & seq. Refertur altera sententia. 95. & seq. Suggestitur modus utraque sententiam conciliandi. 97. & seq. Conditio resolutiva rejicitur in Matrimonio. 99. & seq. Conditio impossibilis de natura vel factu, habetur pro non-adjecta. 101. & seq. Impugnatur Covarruvias. 103. & seqq. Casus asseruntur,

in quibus conditio memorata non habetur pro non-adjecta. 107. Conditio ista habet eundem affectum, sive adiciatur de futuro vel non. 108. Non sicut conditio impossibilis de jure. 109. Cateroquin haec conditio aequivalere priori, si Matrimonium substantia non repugnet. 111. & seq. Si repugnet substantia, Matrimonium vitatur. 113. & seq. Conditio, si te virginem invenero, plerumque est iurpis. 115. Uti & conditio, si mecum concubueris. 116. & seq. Non autem conditio, si donaveris centum. 118. Proponitur controversia de conditione servandi castitatem. 119. & seqq. Adducuntur rationes, quod talis conditio non repugnet substantia Matrimonii. 125. & seqq. Rationes oppositae examinantur, & evolvuntur, per quatuor objectiones Adversariorum & earum solutiones. 141. & seq. Matrimonium potest adici dicitur. 143. & seqq. Item modus. 146. & seq. Qui tamen, si Matrimonii substantia contrarius sit, illud vitatur. 148. Item demonstratio. 149. Et causa.

§. I.

De Matrimonio, sub conditione possibili contracto.

68 Forma accidentalis Matrimonii consistit I. in adiectione conditionis; quae, si possibilis sit, omnino admittitur, sive concipiatur de futuro, sive de praeterito, sive de praesentitum ex regulari natura contractuum; tum ex specialia textu de Matrimonio in cap. super eo 5. de Condition. apposit. 69 Nec turbat, vel quod actus legitimi, quibus accenseri videtur Matrimonium, non recipiant conditionem vel diem cap. actus 50. de R. J. in 6. l. actus 77. ff. eod. vel quod Sacramentum sub conditione de futuro possibili nequeant administrari. Inprimis enim allegata regula intelligitur de solis actibus, quibus ex natura sua, vel dispositione Legis conditio prohibetur adici; cujusmodi non censetur esse Matrimonium, quod, uti naturam & proprietatem contractus in ceteris sequitur, sic etiam in adiectione conditionis. Deinde pariter ex reliquis Sacramentis non facit ad rem: utpote quae, sicuti jam saepius est repetitum, de natura contractus nihil participant. Ceterum 72 Controversia movetur I. an, si conditio possibilis de futuro, adjecta Matrimonio, purificetur, ac pater v. g. cujus assensui valeat Matrimonium fuit alligatus, assentiat, conjuges de novo in Matrimonium consentire debeant? Invenio negantes & affirmantes. 73 Illi cum Covarruv. in 4. Decretal. p. 2. cap. 3. in pr. n. 5. Gutierrez O. Q. Canon. lib. 1. cap. 12. num. 21. Pontio lib. 3. cap. 14. n. 3. allegant cit. cap. super eo 5. de Condition. apposit. ubi dicitur,

tur, eos, qui sub conditione Matrimonium inierunt, ante conditionis eventum non esse cogendos ad Matrimonium contrahendum: ex quo inferitur a sensu contrario, eos post eventum conditionis cogendos esse ad Matrimonium contrahendum, & consensum de novo ponendum. Illi cum Sanchez 74 lib. 5. disp. 8. n. 5. Fagnano ad cit. cap. super eo 5. n. 2. & 3. Bosco sect. 8. concl. 2. Bossio de Matrim. cap. 10. n. 70. suum placitum principaliter stabiliant tum ex natura contractuum aliorum, qui post eventum conditionis absque renovatione prioris consensus perfici, ac retrò semper valuisse censentur, prout docuimus in Lib. III. tract. de Pact. & Contract. cap. 1. num. 278. tum ex natura Sponsalium de futuro, quae juxta tr. 1. cap. 3. num. 129. circa renovationem consensus, post conditionis positionem, verificantur. Cum ultimis, quorum sententiam apud Canonistas receptissimam, & in Curia Romana servari consuetam appellat Fagnanus d. l. & idem consentio; & ad cit. cap. super eo 5. Resp. ibidem per h. contrahendum idem significari ac per h. consummandum: cum enim S. Pontifex Urbanus III. esset quaesitus, an illi, qui contraxerunt Matrimonium de praesenti sub conditione de futuro, ante conditionis eventum cogi possint ad Matrimonium consummandum? Rescriptit ille, quod cogi non possint ad Matrimonium contrahendum; si que, ut responso cum interrogatione conveniat, per h. contrahendum intellexit h. consummandum. Con.

De Matrimonio, sub conditione possibili contracto.

Controversia movetur II. utrum, si quis successivè duo Matrimonia sub conditione contrahat, & conditio, adjecta secundo Matrimonio, prius existat, valeat Matrimonium secundum pra. primo? In affirmativa eunt quàmplures, Sanchez lib. 5. disp. 8. n. 16. Bosco cit. l. conclus. 3. per tot. Wiestner h. t. num. 14. Ratio est: quia, si conditio, adjecta secundo Matrimonio, prius existat, quam conditio, adjecta primo, secundum Matrimonium fit purum & absolutum, ac jus reale producit. Ergo valet pra. primo: utpote quod adhuc pendet, & jus reale non producit. Certè si Sponsalia de futuro absoluta, cum producant jus personale, solvantur per posteriora de praesenti: cur Matrimonium prius conditionatum, quod nullum dat jus, per posterius, quod eventive conditione purificatur, & jus reale producit, non solvatur? 79 In negativam intrepidè declinat Pontius lib. 3. cap. 13. n. 21. Ratio illius est: quia Matrimonium primum, conditionatè ininitum, inducit obligationem puram, expectandi conditionis eventum; & simul obilaculum ponit, ne contrahatur secundum. Ergo, si secundum nihilominus inear, initer invalidè, nec ullum operatur effectum. Huic rationi alia & fortior adjungi potest: quia, si Matrimonium prius fuisset purè contractum, illud valeret pra. secundo, etiam purè contracto. Ergo pariter Matrimonium primum, conditionatè celebratum, valebit pra. secundo, licet conditio, adjecta secundo, prius existat: quippe cum ex dictis in num. 74. conditio, adjecta primo, retrotrahatur, & idem effectum faciat, ac si Matrimonium statim ab initio purè celebratum fuisset. Haecque ratio me quoque convincit. Ad contrariam Resp. jus reale, quod per Matrimonium secundum, post existentiam conditionis, producit, non esse absolutum, sed conditionatum, si nempe conditio, priori adjecta, non fuerit purificata: unde, si conditio, adjecta priori, postea reddatur existens, deficit & expirat jus reale Matrimonii secundum. Argumentum, à Sponsalibus derivatum, non stringit: nam primum Matrimonium, esto non producat jus in re absolutum, producit tamen conditionatum, quod, impletà conditione, statim à principio supponitur absolutum fuisse. Sponsalia de futuro verò nec ab initio, nec conditionatum jus in re produciunt: funde per posteriora de praesenti redduntur infirma. Sane, si liceat à Sponsalibus ad Matrimonium argumentari, tunc, sicuti Sponsalia conditionata de futuro, secundò locò contracta, non valent aut jus personale producent, etiam si conditio adjecta prius existat ex tr. 1. cap. 3. num. 124. pariter Matrimonium conditionatum, secundò locò contractum, non valet, nec jus reale producet, etiam si conditio adjecta prius existat. Controversia movetur III. utrum Matrimonium, sub conditione contractum, purificetur per interventum copulae? Hic distinguo inter conditionem de futuro vel de praesenti vel praeterito. Si conditio adjecta sit de futuro, & conjuges ante conditionis existentiam carnaliter simul concubant, à conditione recessisse, & Matrimonium ipsò facto ratificasse & consummasse censetur cap. de illis 3. cap. super eo 5. cap. per tuas 6. de Condition. apposit. & ibid. Gonzalez num. 1. Ratio est: quia, dum conjuges utuntur actu, solis conjugibus concessò, justè praesumitur, quod non peccare, sed jus conjugale modò licitò velint exercere; quod fieri non posset, nisi recederent à conditione, & jus absolutum in corpora sibi invicem conferrent. Si conditio sit adjecta de praesenti vel praeterito, v. g. Matrimonium inter nos contractum sit, si nobilis, dives, aut persona legitime nata sis, interventus copulae nihil operatur. Vel enim conditio tempore contractus existit, vel deficit. Si existat; Matrimonium jam est absolutè contractum, ac conditio perinde habetur, ac si nunquam adjecta fuisset l. cum ad praesens 37. cum 2. seqq. ff. de R. C. Si deficit; Matrimonium statim tempore contractus est nullum, nec potest convalescere per copulam, quae non maritali aut conjugali jure, sed ausu fornicariò attentatur. Panormit. ad cit. cap. per tuas 6. n. 4. Fagnanus ibid. num. 22. Covarruv. p. 2. cap. 3. §. 1. num. 13. P. Wiestner ad tit. de Condit. apposit. num. 6. Interim, antequam conjuges sciant existentiam conditionis, de praesenti vel de praeterito adjecta, non possunt licitè committere: quantum enim ex parte illorum est, conditio necdum purificata censetur. Bosco de Matrim. d. l. v. sect. 8. concl. 5. n. 148. P. Reiffenstuel ad cit. tit. n. 20.

ficitur per interventum copulae? Hic distinguo inter conditionem de futuro vel de praesenti vel praeterito. Si conditio adjecta sit de futuro, & conjuges ante conditionis existentiam carnaliter simul concubant, à conditione recessisse, & Matrimonium ipsò facto ratificasse & consummasse censetur cap. de illis 3. cap. super eo 5. cap. per tuas 6. de Condition. apposit. & ibid. Gonzalez num. 1. Ratio est: quia, dum conjuges utuntur actu, solis conjugibus concessò, justè praesumitur, quod non peccare, sed jus conjugale modò licitò velint exercere; quod fieri non posset, nisi recederent à conditione, & jus absolutum in corpora sibi invicem conferrent. Si conditio sit adjecta de praesenti vel praeterito, v. g. Matrimonium inter nos contractum sit, si nobilis, dives, aut persona legitime nata sis, interventus copulae nihil operatur. Vel enim conditio tempore contractus existit, vel deficit. Si existat; Matrimonium jam est absolutè contractum, ac conditio perinde habetur, ac si nunquam adjecta fuisset l. cum ad praesens 37. cum 2. seqq. ff. de R. C. Si deficit; Matrimonium statim tempore contractus est nullum, nec potest convalescere per copulam, quae non maritali aut conjugali jure, sed ausu fornicariò attentatur. Panormit. ad cit. cap. per tuas 6. n. 4. Fagnanus ibid. num. 22. Covarruv. p. 2. cap. 3. §. 1. num. 13. P. Wiestner ad tit. de Condit. apposit. num. 6. Interim, antequam conjuges sciant existentiam conditionis, de praesenti vel de praeterito adjecta, non possunt licitè committere: quantum enim ex parte illorum est, conditio necdum purificata censetur. Bosco de Matrim. d. l. v. sect. 8. concl. 5. n. 148. P. Reiffenstuel ad cit. tit. n. 20.

Controversia movetur IV. utrum, si conditio ponatur, Parochus & testes de novo advocari, vel saltem à contrahentibus desuper certiores fieri debeant? Pro negativa, cui favent Sanchez lib. 5. disp. 8. n. 24. Bosco cit. l. num. 156. Bossius de Matrim. cit. cap. 10. n. 80. P. Krimer ad tit. de Condit. apposit. n. 872. facit, quòd juxta Concil. Trid. Parochi testiumque praesentia tantummodò requiratur eò tempore, quò Matrimonium contrahitur. Atqui Matrimonium non contrahitur, quando purificatur conditio, sed quando adjecta; imò & quando purificatur conditio, retrotrahitur ad tempus, quò fuit adjecta. Ergo &c. Confirmatur: quia praesentia Parochi & testium neque requiruntur ad constitutionem procuratoris, neque ad exhibitionem dispensationis inter personas impeditas, ergo Matrimonium absque mandato per procuratorem, vel absque dispensatione inter personas impeditas valere non possit. Ergo etiam non requiruntur ad implementum aut verificationem conditionis, esto sine hoc Matrimonium non perficiatur. Pro affirmativa, cui patrocinantur P. Engel ad tit. de Condit. apposit. n. 18. P. König ibid. num. 21. P. Wiestner ibid. num. 11. & seqq.

pugnat intentio & mens Concilii Tridentini, quod Parochi testiumve presentiam ideò requisivit, ut possint de Matrimonio, legitime celebrato, testari. Sed, nisi interfuerint implemento conditionis, aut saltem certiores reddantur de Matrimonio, legitime celebrato, testari non possunt. Ergo &c. Confirmatur. Si pars una conditionem potestativam aut mixtam secretò adimpleret, nec altera pars vellet credere, conditionem impletam esse, magna confurgeret perplexitas & confusio, nec decidi posset, an Matrimonium sit perfectum. Ergo etiam, si adimpleatur conditio, nescientibus Parochò & testibus, res omninò perplexa redditur & confusa, nec decidi potest, an Matrimonium sit perfectum.

95 Meò iudiciò posset utraque sententia in praxin deduci, & dici, quòd, si purificatio conditionis sit aliunde notoria, ac publicè constet, pacem v. g. cuius eventui Matrimonii valor alligatus erat, conclusam esse, nec opus sit, ut Parochus & testes implemento conditionis praesentes sint: utpote cum ad negotia pacis non adhibeantur Parochi; nec opus sit, ut Parochus vel testibus intimetur; eò quòd manifesta non indigeant intimatione vel probatione. Itaque intelligo duplicem resolutionem S. Congregationis, à Pio

V. & Clem. VIII. probatam, ut refert Fagnanus ad cap. super eo de Conditionib. num. 5. & 6. Sin autem purificatio conditionis non sit notoria, debent omninò contrahentes providere, ut Parochò & testibus innoteat, quatenus Ecclesiae possit formare iudicium prudens de actuali & absoluta Matrimonii existentia. Et sic accipio citatam resolutionem, à Clem. VIII. ratificatam, quam sua Sanctitas noluit pro omnibus casibus in futurum deservire: quia nempe non semper conditionis purificatio est notoria.

Controversia movetur V. posita Matrimonio apponi conditio resolutive, v. g. contraheo tecum, usque dum pulchriorem aut ditiozem invenero?

Resp. negativè. Nam in cap. ult. de Condit. appof. hæc conditio: donec inveniam aliam in honore vel facultatibus digniorem &c. dicitur adversa substantiæ Matrimonii. Hæc autem est conditio resolutive, & simillima nostræ, in controversia propositæ. Ergo &c. Ratio autem est: quia conditio resolutive supponit actum ab initio validum, eumque post suam existentiam resolvit. Ergo, ut locum habeat, contractus ex sua natura solubilis sit, necesse est. Atqui Matrimonium, semel validè contractum, non est solubile cap. quicumque 2. d. 1. Ergo &c. Gonzalez ad d. cap. n. 8.

§. II.

De Matrimonio, sub conditione impossibili contractò.

99 AN Matrimonium æquè contrahi possit sub conditione impossibili quàm possibili? Dilectum est. Refert autem, an conditio sit impossibilis ex natura, factò, vel Jure. Si impossibilis sit ex natura vel factò, juxta cit. cap. ult. de Condition. appof. propter favorem Matrimonii pro non-adjecta reputatur. Quantumvis enim ceteri contractus ex adjecione talis conditionis videntur, uti conclusum in Lib. III. tract. de Pact. & Contract. cap. 1. num. 247. in Matrimonio tamen ipsamet conditio vitatur, ac pro omiſſa judicatur: quia in re tam gravi, ubi agitur de periculo sacrilegii, præsumptio Juris est, quòd aliquis conditionem magis ex joco & quoad sonum externum, quàm seriò & quoad intentionem animi protulerit: quippe cum aliàs scienter committeret sacrilegium, & Matrimonii formam ac materiam irritaret. Proindeque Matrimonium in hoc passu sequitur naturam actum ultime voluntatis, in quibus conditio impossibilis tanquam supervacanea rejicitur §. impossibilis 10. Infit. de Hæred. institutend. P. Engel ad cit. cit. n. 12.

101 Et quamvis Covarruv. in 9. Decret. p. 2. cap. 3. §. 7. n. 9. hanc decisionem restringat ad conditionem impossibilem, ex factò talem, & quidem respectu unius tantum vel alterius personæ, veluti si quis Matrimonium cum persona paupere contrahat sub conditione, si centum millia aureorum in dotem dede-

rit: attamen non satisfacit generalitati textus, & proprietati verborum, quæ sub ly impossibilis utique magis denotat impossibilitatem veram, atque ex natura aut factò absolute impossibilitatem talem, quàm impossibilitatem respectivam, quæ interventu humane industriae vel potentia potest auferri; proindeque non tam impossibilis quàm difficultas appellari debet. Paulus Duranus Episcopus Urgellensis in rr. de Condition. & Mod. impossibilib. p. 2. cap. 6. n. 31.

Dixi: esse præsumptionem Juris. Admittitur ergo probatio in contrarium, & conditio impossibilis pro adjecta habetur I. quando contrahentes per errorem putarunt, illam esse possibilem: tum quia in simili casu non rejicitur in testamento, ut habetur in cit. Lib. III. tract. de Success. hæred. p. 1. cap. 1. n. 276. tum quia conditio quoad possibilitatem magis ex imaginatione contrahentium, quàm ex natura & factò consideratur. Covarruv. cit. l. n. 5. Duranus cit. l. n. 34. Wiestner ad cit. de Condit. appof. n. 18.

II. quando constat circumstantiis loci, temporis, aut personarum, quòd conditio solum adjecta fuerit ad indicandam Matrimonii displicitiam, quatenus pars altera sciat, tam parum cum ipsa Matrimonium fore contrahendum vel contractum, quàm parum conditio poterit existere. P. Engel ad cit. tit. num. 13. III. 105. quando contrahentes ignorant decisionem

cit. cap. ult. licet enim ignorantia Juris clarior non excuset, excusat tamen ignorantia Juris obdiversas DD. explicationes diversimodè intelligibilis; praesertim ubi agitur de damno vitando, & jugo insolubile declinando, quale versatur in Matrimonio, in quò partes, eandem constitutionem ignorantes, consentire non videntur. Covarruv. cit. l. num. 1. Sanchez lib. 5. disp. 3. num. 11. Duranus cit. l. n. 32. contra Pontium lib. 3. cap. 4. num. 8. Wiestner cit. l. num. 24.

Ex quo idem Sanchez num. 14. & Duranus num. 35. inferunt, quòd moraliter loquendò, rarè aut ferè nunquam eveniat casus, in quò judicandum sit, etiam in foro exteriori, Matrimonium, sub impossibili conditione celebratum, valere: quia Pontificis decisio nota & cognita judicari non debet formæ contrahenti.

107 De reliquo nihil interest, an conditio impossibilis de natura vel factò adjiciatur de futuro, præterito, vel præteriti: partim quia dispositio cit. cap. ult. est generalis & indistincta: partim quia nihil interest in hæredis institutione, quomòdò conditio impossibilis exprimitur per l. si Mævius 45. ff. de Hæred. instit. partim quia, quòd impossibile est, semper est, & tale manet, qualitercunque exprimitur. Covarruv. cit. l. num. 2. Duranus cit. l. num. 45. Engel cit. l. num. 12. Wiestner num. 28. contra Sylvestrum in §. Matrimon. 3. q. 1. inf.

Aliud evenit in conditione impossibili de Jure: cum enim hæc non alia de causa rejiciatur à Matrimonio, nisi quòd inviet ad delinquendum; sanè non habetur pro rejecta, quando delictum non amplius futurum sed præteritum & jam perpetratum esse supponitur.

109 Transeundò nunc ad conditionem, quæ Jure nuncupatur impossibilis, illa vel adversatur substantiæ Matrimonii, vel tantum aliunde repugnat honestati. Si posterius; pari stylo de illa, ac altera, quæ impossibilis est naturà vel factò, differendum est juxta cit. cap. ult. de Condit. appof. Si prius; conditio non vitatur, sed Matrimonium d. cap. ultimi. quia Matrimonium aut verè non appetitur, aut sincerè non intenditur, qui, quòd ipsius substantiæ repugnat, efficere nituntur.

112 Consentitur autem substantiæ Matrimonii repugnare conditiones, quæ sunt contra bonum prolis, fidei, vel Sacramenti arg. cap. omne itaque 10. XXXVII. q. 2. Contra bonum prolis est conditio: si generationem prolis evites; contra bonum fidei: si pro quasi te adulterandam dederis; contra bonum Sacramenti: donec inveniam aliam honore vel facultatibus digniorem. d. cap. ult.

113 De conditione turpi, quæ tantum honestati repugnat, quaeritur, num talis sit judicanda, quando Titius dicit: contraheo tecum, si virginem te invenero; si mecum concuberis; si donaveris centum? Ubi

114 Resp. I. primam conditionem, nisi intelligatur de mediis licitis, virginitatem per honestas matronas aut oblectrices juxta cap. cum jam 14. de Probat. explorandam, esse turpem &

impossibilem de Jure: utpote cum sine peccato nequeat in executionem deduci. Covarruv. in 4. Decret. cit. p. 2. cap. 3. §. 2. num. 162. Sanchez disp. 16. num. 7. P. Wiestner cit. l. num. 41.

Resp. II. conditionem secundam, nisi ferè 115 tur in concubitu, qui consequitur Matrimonium ex Jure Matrimoniali, absolute quaesitò, similiter turpem esse: cum in actum licitè reduci nequeat. Covarruv. d. l. num. 17. Sanchez d. disp. num. 3. P. Wiestner num. 42.

Resp. III. conditionem tertiam esse l. h. 116. Nam per textum in cap. de illis 3. de Condit. appof. ubi Panormit. num. 3. Covarruv. d. l. §. 2. n. 1. Sanchez lib. 1. disp. 23. num. 4. Non enim invitat ad delinquendum, dum aliquis centum absque peccato donare valet; non refragant 117 te textu in l. si ira 57. §. 2. ff. de V. O. ubi ex stipulatione conditionali, quæ sexmina sic stipulatur: si tibi nuptus, decem durisponde; actio denegatur: quia non denegatur absolute, sed causà cognitã, si nempe malitiosus animus ex parte stipulantis detegatur.

De conditione altera, quæ Matrimonii substantiæ refragatur. grave diffidium est, utrum eidem æquivalent sequentes conditiones: contraheo tecum, si mecum vixeris in perpetua castitate; si debitum nunquam exegeris; aut mecum non concuberis? Affirmant Covarruv. cit. p. 2. cap. 3. §. 1. num. 3. Sanchez lib. 5. disp. 10. n. 2. P. Engel ad tit. de Condit. appof. n. 10. P. Wiestner ibid. n. 52. Gonzalez ad cap. ult. d. 1. n. 8. Negant post Abulensem, Paludanum, & Rebelhum Pontius de Matrim. lib. 3. cap. 11. an. 5. Bosco de Matrim. disp. 11. sect. 8. concl. 9. an. 421. Clericus de Sacram. Matrimon. decis. 3. n. 21. & segg. Krjmer ad cit. tit. an. 805. ac novissime Clarif. P. Kugler de Matrim. p. 1. q. 21. per tot.

Postrema sententia probatur I. conditio 119 quæ licitè & meritorie potest servari post Matrimonium contractum, non repugnat illius substantiæ; proindeque in ipso contractu licitè & validè potest apponi: quod enim repugnat substantiæ, nunquam non slicitum est. At qui conditio de servanda castitate, vel non exigendo debito aut concubitu, licitè & meritorie potest servari post Matrimonium, veluti non tantum patet licet ex purissimo conjugio D. Virginis cum S. Josepho, de quo D. Augustinus in cap. corin. 9. XXXVII. q. 2. sed etiam S. Imperatoris Henrici, & Chunegundis, Juliani & Basilisæ, Conradi Regis, & Mathildis, Eduardi III. Regis Angliæ & Edithe, ac plurimum aliorum conjugum, quos recenset Clericus de Sacram. Matrim. decis. 2. num. 16. probante id Apostolò 1. ad Corimb. 7. ibi: tenuis brevis est: reliquum est, ut, qui habent uxores, tanquam non habentes sint; probante id ipsum Jure Ecclesiastico in tit. de Convers. conjugat. ubi etiam post Matrimonium consummatum datur conjugibus facultas, accedente mutuo consensu, intrandi Monasterium.

Probatur II. in plerisque contractibus post test usis vel usus uctus à dominio seu propri-

etate separari, ac fundus v. g. sine proximo jure utendi-fruendi per emptionem-venditionem aut alium contractum transferri: nec enim contra l. in vendentis 13. Cod. de Contrah. emp. substantia contractus in arbitrium contrahentium tunc contrahi censetur, sed mutuo consensu quidpiam contrahentibus referatur, quod alioquin non facta exceptione reservatum non foret. Ergo etiam in contractu Matrimoniali potest fieri talis separatio, ac dominium rei proprietatis in corpus absque proximo utendi-fruendi jure per copulam transferri. Ergo Matrimonio potest adici conditio de servanda castitate, vel non-exigendo debito: utpote cum in simili pacto conjuges sibi invicem tradant dominium & proprietatem in corpora, nec possint alteri rursus idem dominium & eandem proprietatem concedere; reservat tamen usu vel fructu proximo corporis quoad commercium carnale.

123 Probatur III. si memorata conditio foret adversa substantiæ Matrimonii, non posset valere Matrimonium, contractum à personis, simplici castitatis voto ligatis: quippe cum tales prudenter non possint aliam intentionem habere, quam tradendi dominium in corpus, sine actuali usu. Atqui consequens est contra omnes: utpote cum simplex castitatis votum, sive tantum interveniat ex parte unius, sive ex parte utriusque, non constituat impedimentum dirimens Matrimonii. Ergo & antecedens.

124 Probatur IV. potest quis Matrimonium contrahere cum intentione servandi castitatem, & ingrediendi Religionem cap. commissum 16. b. 1. Ergo etiam Matrimonium quis contrahere potest cum conditione servandi castitatem: non enim ostendi valet implicancia, cur intentio, quæ interius & in animo est iusta, nequeat in pactum & conditionem exterius deduci.

125 Obijcies I. Conditio, quæ est contra generationem prolis, repugnat substantiæ Matrimonii juxta sæpe cit. cap. ult. de Conditi. appost. Atqui conditio de servanda castitate vel non exigendo debito &c. est contra generationem prolis: nam, castitate servata, & debito nunquam exacto, proles non generatur. Ergo &c.

126 Resp. distinguendò major. Conditio, quæ est contra generationem prolis positivè, repugnat substantiæ Matrimonii, concedo major. quæ tantum est contra generationem prolis negativè, nego major. & sic distincta minore, neg. consequ. Explicatur distinctio.

127 Conditio negativè dicitur generationi prolis positivè contraria, quando generatio per remedia positiva impeditur, ac poculum sterilitatis sumitur, copula in vase innaturali exercetur, abortus procuratur, aut alia ponuntur, per quæ conjuges, utentes copulâ, ponunt obicem intento per naturam effectui seu generationi. Negativè dicitur conditio generationi contraria, quando per eam omittitur copula, ad prolem generandam ex in-

tentione naturæ destinata.

modò adjecta conditio repugnat substantiæ Matrimonii juxta cap. aliquando 7. XXXII. q. 2. quia copulam exercere velle, & tamen impedire per actum positivum, ut effectus, per copulam à natura intentus, non sequatur, bono prolis adversatur. At conditio, adjecta posteriori modò, non repugnat substantiæ Matrimonii: quia copulam non exercere, & sic omittere medium, ad generationem idoneum, bono prolis non adversatur. Alias 129 conjuges essent obligati ad copulam, nec possent aut Religionem cum mutuo consensu ingredi, aut castitatem vivere, aut alias ab usu conjugalì abstinere; quod tamen, ut loquitur Bolco cit. l. n. 430. nullus sana mentis dixerit, ut constat ex num. 120. & seq.

Eadem responsio datur ad aliud argumentum, quod est similis tenoris, nempe quòd conditio de servanda castitate vel debito non petendo refragetur fini principali Matrimonii, hoc est, generationi prolis. Cum enim generatio prolis non tam sit finis Matrimonii quoad illius proprietatem, quam potius quoad usum, quatenus copula, seu usus Matrimonii, à natura principaliter referatur ad generationem prolis: consequens est, quòd, cum occasione præfata conditionis tantum excludatur copula, sicque generatio prolis non impediatur positivè, sed tantum negativè, contra finem principalem Matrimonii nihil agatur.

Obijcies II. ad Matrimonium requiritur essentialiter traditio corporum & jus exigendi debitum conjugale. Sed, ubi Matrimonio annexitur conditio de servanda castitate, & debito non-exigendo, traditio corporum & jus exigendi debitum non confertur: quippe cum conjuges debeant abstinere à copula, & debitum nec petere nec exigere possint. Ergo &c.

Resp. ex num. 122. distinguendò major. ad Matrimonium requiritur essentialiter traditio corporum & jus exigendi debitum quoad proprietatem & radicaliter, concedo major. quoad usum & actualiter, nego major; & eodem modò distincta minore consequ. Ad Matrimonium itaque solum requiritur, ut fiat mutua corporum traditio quoad proprietatem & jus radicale exigendi debitum, non autem quoad usum & jus actuale: nam, ut dictum in num. 120. Matrimonium potest consistere absque illius usu & consummatione; consequenter potest in conjugem transferri proprietatem, quin usus & usufructus corporis transferatur.

Obijcies III. si Matrimonium contrahi possit sub conditione servandi castitatem, nihil impedit, quòd minus à personis, votò castitatis simplici adstrictis, validè & licitè contrahatur. Atqui consequens defendi nequit: quòd votum castitatis simplex sit impedimentum impediens Matrimonii. Ergo &c.

Resp. negandò minor. Quemadmodum enim votum castitatis simplex non admittit vo-

venti proprietatem in corpus; ita non admittit potestatem, eandem proprietatem in conjugem sine actuali usu transferendi; veluti clarescit ex Matrimonio D. Virginis, quæ, non obstante votò Virginitatis, antecederet emissio, potestatem in conjugem transfudit in castissimum Sponsum S. Josephum.

135 Quòd autem constituat impedimentum impediens Matrimonii, solummodò verificatur in casu, quòd non tantum proprietatis sed etiam usus actualis alteri confertur: tunc enim ponitur actus voto contrarius, & usus, qui DEO per votum consecratus erat, homini communi-

136 catur. Et hinc Urbanus II. approbavit, imò, ut refert Clericatus de Sac. Matrim. cit. decis. 2. n. 16. imperavit Matrimonium, quòd contraxit Machildis Italia Comitissa cum Wulfone Duce, sub eo pacto, ut virginitatis votum servare inviolatum.

137 Obijcies IV. casu quòd unus ex contrahentibus nollit servare castitatem, sub cujus expressa conditione Matrimonium antehac contractum erat, Matrimonium non minus deberet solvi, quam aliud, in quo adjecta conditio non servatur. Atqui conditio, quæ facit,

ut Matrimonium resolvetur, repugnat illius substantiæ ex num. 97. Ergo &c.

Resp. negandò major. Pro cujus negationis intellectu sciendum est, in Matrimonio, cum obligatione servandi castitatem contractò, reperiri conditionem & modum, prout etiam in cæteris negotiis sæpenumero concurrat modus cum conditione, veluti monstratum in Lib. III. tract. de Pact. & Contract. cap. 1. num. 267. Conditio reperitur, spectatò contractus initio, quatenus neutra pars contrahentium alteri vult esse devincta, nisi sub conditione, ut observet castitatem, & abstineat ab exactione debiti. Modus con-

139 currat, spectatò contractus complementò: postquam enim pars utraque consensit in observantiam castitatis & abstinentiam à debito, contractus jam est absolutus, & utraque pars obligatur ad castitatem & abstinentiam servandam. Et licet alia negotia, si modus non servetur, quandoque possint solvi: at tamen Matrimonium, cum insolubile sit, tale resolutionem non suffert, sed, ubi semel absolutum & validum est, individuum & insolubilem vitæ consuetudinem operatur.

§. III.

De Matrimonio contracto sub die, modo, demonstratione, vel causa.

141 Forma accidentalis Matrimonii consistit II. in adjectione diei, qui, si certus sit, quoad questionem an, æquivaleret conditioni juxta tr. 1. cap. 3. n. 134. & consequenter eò jure & effectu admitteretur, quòd conditio. Sin autem sit certus, potest quidem adici tanquam terminus à quo, ut Matrimonium quoad suos effectus pro contracto habeatur à tempore existentis diei, Bolco de Matr. sect. 8. conclus. 11. n. 513. & seq. non autem tanquam terminus ad quem, ut, adveniente die, Matrimonium obligare cesset: utpote cum in effectu talis dies non differat à conditione resolutiva, quam in num. 97. à contractu Matrimoniali rejecimus.

142 Forma accidentalis Matrimonii consistit III. in adjectione modi, de quo, si impossibilis sit, naturâ, factò, vel jure, non impari ratione differendum, quam de conditione, quòd nempe pro non addito reputetur arg. sæpe cit.

143 cap. ult. de Conditi. appost. Nisi Matrimonii substantiæ repugnet; in qua hypothesi Matrimonium adjectione modi vitatur per cit. cap. ult. Sanchez de Matrim. lib. 5. disp. 21. num. 7. Bolco de Matrim. sect. 8. concl. 11. per

144 cit. König ad cit. cit. n. ult. Sin autem modus sit possibilis, tunc, sicuti Matrimonium non suspendit, sed tantum obligationem inducit, ponendi gravamen, per modum impositum: ita nullatenus improbat, ve-

luti cætervatim docent Interpretes. In 146

eo tamen, quòd in num. priori dictum, Matrimonium per modum, illius substantiæ contrarium, vitari, dissentit cum aliquibus P. Wiestner ad cit. cit. n. 55. eò quòd consensus in Matrimonium non elicitur à modo, ac proinde consensus non seratur in aliquid, quòd adveniret substantiæ Matrimonii. Sed 147 contra est: tum quia generatim modus, substantiæ negotii contrarius, illud vitat, ut traditum in d. lib. III. tract. de Pact. & Contract. cap. 1. n. 269. tum quia consensus eatenus elicitur dependenter à modo, quatenus non est absolutus, sed restrictus ad modum & illius implementum: tum quia, qui vult aliquid, quòd repugnat substantiæ negotii, sive voluntate absolutâ, sive conditionatâ, non vult efficaciter ipsum negotium.

148 Forma accidentalis consistit IV. in adjectione demonstrationis, de qua pariformiter est sciendum in Matrimonio & Sponsalibus juxta tr. 1. cap. 3. n. 135.

149 Forma accidentalis consistit V. in adjectione cause, quæ, licet sit falsa, tam parum infirmat Matrimonium, quam ultimas voluntates, nisi vim & effectum conditionis obtineat, veluti si dicam: ducam te, quia 1000. afferas in dotem; ut tenent Sanchez cit. l. n. 2. Bolco cit. l. n. 506. & seq.